

Kryssord-wiki

1. Innledning

Dette er en lærebok i kryssordløsning. Her beskrives søketeknikker i elektroniske ordbøker, metoder for kryssordløsning og annet som er nyttig for kryssordløsere. Læreboken samler erfaringer fra mine 50 år som kryssordløser. Mitt håp er at flest mulig finner denne wikien nyttig og utvikler sine kunnskaper innenfor kryssordløsning slik at man blir en dyktigere kryssordløser.

Christopher Schive 2021/01/22 00:22

2. Søk i Ordnett

Nettsted: <http://www.ordnett.no>

Database:

Ordnett deler ordene inn i 2 databaser; oppslagsord og definisjoner (inkl. eksempler)

Databasene har sin egen søkemotor med ulike søkemuligheter.

Man søker i oppslagsorddatabasen med "Normalt søk" og i definisjonsdatabasen med "Søk i all tekst".

Ordnett kan også anskaffes som [Ordnett pluss](#). Da lastes ordlistene ned til egen pc og man kan søke gjennom søkeprogrammet i [Ordnett pluss](#). Dette søkeverktøyet er langt mer avansert og tillater fullt jokertegnsøk både i oppslagsord og definisjoner.

2.1 Normalt søk

For normalt søk fungerer kun jokertegn. Det er imidlertid ikke mulig å søke med jokertegn i begge ender av søkestrengen. For søk etter oppslagsord som består av flere ord benyttes mellomrom mellom ordene.

Jokertegn:

Ingen til mange tegn	*
Ett tegn	?

2.2 Søk i all tekst

Søk i all tekst kan kun utføres etter at man har gjort et normalt søk. Jokertegn fungerer ikke i dette søket.

3. Kryssordhjelper

Ordnett inneholder også en [kryssordhjelper](#). Her kan man søke med kjente bokstaver i en ordliste som omfatter Store norske leksikon og norske ordlister. Flere detaljer om kryssordhjelper finner du [her](#).

4. Ordnett pluss

En variant av Ordnett som man kan laste ned til egen pc. Søkefunksjonen er bedre enn i Ordnett da man har full jokertegn-søkefunksjon både for normalt søk og for all tekst-søk.

Ordnett har 3 ulike visningsmodi: Mikromodus, minimodus og fullmodus. Veiledningen her er basert på at man bruker mini- eller fullmodus.

Ordnett pluss deler ordene inn i 2 databaser; oppslagsord og definisjoner (all tekst). Databasene har sin egen søkemotor med ulike søkemuligheter. Man søker i oppslagsorddatabasen med å avmerke for *oppslagsord* og i definisjoner med å avmerke for *all tekst*.

Ordnett pluss søker i de ordbøker man abonnerer på og som man har valgt under menyflikken *Innstillinger*.

4.1 Søk i oppslagsord

For normalt søk fungerer jokertegn. For søk etter oppslagsord som består av flere ord benyttes mellomrom mellom ordene.

Jokertegn som anvendes er ? for ett tegn og * for ingen til mange tegn.

4.1.1 Søk i oppslagsord bestående av enkeltord

Eksempler fra søk i Norsk riksmålsordbok:

a) *?a?y?e?e?* gir treff på *DASYMETER* og *TAKYMETER*

b) *?elge* gir treff på *BELGE*, *FELGE*, *HELGE*, *SELGE*, *TELGJE* (*TELGE*), *VELGE*

c) **kje*kk gir treff på *ADKJEKK*, *BRÅKJEKK*, *KJEKK*, *SEIERSKJEKK*, *UNGDOMSKJEKK* og *UNGPIKEKJEKK*

Legg merke til noe søkestøy i eksempel b) over ved at de det kommer med et par ordsammensetninger der første del av ordet passer med søket.

4.1.2 Søk i oppslagsord bestående av flere ord

Søk må utvides med ett tegn per ekstra ord. Søket fungerer kun med mellomrom. Søket oppfattes i tillegg som et «eller-søk» og derfor får man opp treff også på hvert delord. Dette medfører at man ofte får beskjed om at søket er for omfattende da det er en begrensning på antall treff på 500 ord.

Treff bestående av to eller flere ord kommer uansett først i trefflisten.

Eksempel fra søk i Norsk riksmålsordbok:

a) *ad ??te???* gir treff på AD INTERIM

I tillegg får man over 360 treff på ad og på søket *??te???*.

Eksempel fra søk i alle ordbøker:

Stikkord: Stemmekrypteringsanordning

b) *+*krypt* + *anordning** gir ett treff i NAOB på VOCODER som har definisjon *anordning for analyse og kryptering av tale eller annen lyd*

4.2 Søk i all tekst

Merk at for Norsk riksmålsordbok inngår oppslagsordet i definisjonslisten. Dette er ikke tilfelle for de andre bøkene i Ordnett pluss.

Logiske operatører:

AND: + (pluss) OR: mellomrom NOT: - (minus)

Anførseltegn: «» for eksakt søkestreng Parenteser: for nøstede søk Jokertegn: ? og * fungerer som for søk i oppslagsord

Eksempler fra søk i Norsk riksmålsordbok:

a) *hegre* gir 6 treff: FISKEHEGRE, HEGRE, HIGRE, HEGRE, HEGREHODE og GLEMSELSHEGRE

b) *+hegre* gir de samme 6 treffene

c) *hegre** gir 10 treff, de 6 fra a) og b) pluss DVERGHEGRE (hegrenes), DÅNE (hegrefødder), KJEMPE (hegrefødder) og HEGRELE

d) *+fat +av +tre* gir 26 treff

Alle ordene forekommer i definisjonen

e) *«fat av tre»* gir 1 treff

Hele teksten forekommer samlet i definisjonen

f) *+fat +(av tre)* gir 134 treff

FAT samt ett av ordene AV og TRE forekommer i definisjonen

4.3 Kan være-søk

Søking etter *kan XXX være* kan skrives som en kombinasjon av søkebetingelser

Eksempler fra Norsk riksmålsordbok:

Stikkord: KAN KU VÆRE

Søkestreng: +ku -(subst verb adv prep interj) gir 46 treff (noe søkestøy)

Stikkord: KAN FORSAMLING VÆRE

Søkestreng: +forsamling -(subst verb adv prep interj) gir 14 treff (noe søkestøy)

4.4 Kombinasjonssøk

I Ordnett pluss kan man utføre kombinasjonssøk der både stikkord og løsningsord er med i søket. Kombinasjonssøket fungerer kun for Norsk riksmålsordbok og utføres etter følgende syntaks:
+definisjonsord +!l?ø?s?n?i?n?g

Eksempler:

Stikkord FILTER på 8 bokstaver, kjente bokstaver er ???K?V?. Søkestreng: +filter +????k?v? gir treff på GULSKIVE

5. Søk i leksikon

5.1 Store norske leksikon

Nettsted: <https://www.snl.no>

Store norske leksikon inneholder artikler som kan deles i følgende elementer:

- artikkelnavn
- artikkelinnhold
- bildetekster
- tabeller
- faktaruter

Søkefunksjonen på leksikonets nettside søker kun i artikkelnavn, artikkelinnhold og tabeller.

Mulighetene for søk i leksikonet (alt innhold) er bedre ved bruk av [søkemotor](#).

5.1.1 Boolske operatorer

AND (OG): Tegnet [blank] eller mellomromstasten om man vil

Eksempel: Søk: *nazistisk innenriksminister*

Resultat: 6 treff

OR (ELLER): Finnes ikke

5.1.2 Bruk av jokertegn

Søk med jokertegn fungerer kun for artikkelnavn. Jokertegnet er _ og fungerer med åpen slutt, dvs. at artikkelnavnet sammenlignes med søkestrengen fra venstre mot høyre og man får også treff på lengre ord enn søkestrengen. De 5 første treffene listes opp etter hvert som søkestrengen skrives inn i søkefeltet. Man får maksimalt 5 treff.

Eksempel: Søk: __m__m__v_

Resultat: Dagmar Myhrvold og Padmasambhava

5.2 Søk med søkemotor

Man kan også søke i Store norske leksikon, Wikipedia og andre nettsteder med søkemotor, f.eks. google. Man må da legge inn f.eks. site:snl.no i søkestrengen.

Eksempler på søk i Store norske leksikon

Eksempel 1: Søk etter karfunkel i tekstdelen av leksikonet: karfunkel site:snl.no

Eksempel 2: Søk etter strengen «herre over dødsriket» i tekstdelen av leksikonet: «herre over dødsriket» site:snl.no

Eksempler på søk i Wikipedia (bokmål)

Eksempel 1: Søk etter karfunkel i tekstdelen av leksikonet: karfunkel site:no.wikipedia.org

Eksempel 2: Søk etter strengen «ned i dødsriket» i tekstdelen av leksikonet: «ned i dødsriket» site:no.wikipedia.org

5.2.1 Avansert søk i Google

Det finnes ferdige søkeskjemaer for avansert søk med Googles søkemotor. Her kan man spisse søkene sine for f.eks. søk i Store norske leksikon og Wikipedia.

- [Tekstsøk](#)
- [Bildesøk](#)
- [Boksøk](#)

I alle søkene er det gode funksjoner for ordsøk. Søk med jokertegn støttes imidlertid ikke.

Ved bruk av lenkene over angir man bare områdene man ønsker å søke i et eget felt (f.eks. angis snl.no for søk i Store norske leksikon og no.wikipedia.org for søk i Wikipedias bokmålsutgave).

6. Søk i NAOB

[NAOB – Det Norske Akademis ordbok](#) er en fritt tilgjengelig, løpende oppdatert digital ordbok,

publisert på oppdrag fra Kulturdepartementet og støttet av en rekke av landets ledende allmenntilretteleggende stiftelser og fond. NAOB inngår i Ordnett, men kan også benyttes alene. Søkemetoder er som beskrevet under Ordnett.

7. Søk i Bokmålsordboka

Nettsted: <https://ordbokene.no/bm>

Database:

Bokmålsordboka deler ordene inn i 2 databaser; oppslagsord og ordbokartikler (definisjon).

Artiklene starter med en tilnærmet kopi av oppslagsordet som er identisk med den skriveformen oppslagsordet har i bokversjonen av Bokmålsordboka. Denne skriveformen kan være som følger:

- Uten spesialtegn (Eks. nedtrykt, nedtur, nedved, negativ, neger)
- Med spesialtegnet | for sammensatt ord (Eks. ned|tynga, ned|verdige, neger|kvarter)
- Med spesialtegnet ´ for å angi trykk (Eks. nefeli´n, nefrit´t, nege´re)
- Med spesialtegnet () for å angi alternativ skrivemåte (Eks. nåble(i)k)
- Med kun siste del av ordet (Eks. ~tyngget (nedtyngget), ~arbeid (negerarbeid))

Logiske operasjoner

OG/ELLER skrives | (pipe)

Anførselstegn: kan ikke benyttes

Parenteser: () eller [] for nøstede søk

Jokertegn:

Ingen til mange tegn * eller %

Ett tegn _ eller ?

7.1 Søk i oppslagsord

Logiske operasjoner, parenteser og jokertegn fungerer.

Eksempler (uten kryss på bøyde former)

`_e_i_u_` gir treff på medikus og perikum

`*lenke` gir 11 treff på bl.a. fotlenke, garnlenke, hundelenke, hyperlenke, jernlenke, lenke, nålelenke, sikkerhetslenke og slavelenke

`befals*` gir treff på befalelev, befalsgrad og befalsskole

`_n_v_e_` gir treff på knuvlet og snøvlet

_n_v_i_ gir treff på innveie

_n_v_i_|_n_v_e_ gir 3 treff (knøvlet, snøvlet og innveie)

MERK! Søk som involverer logisk operator utfører fritekstsøk selv om det ikke er kryssset av for dette

7.2 Søk i definisjoner

Kryss av for «fritekst»

Eksempler (ett ord):

Talltegn gir 12 treff

*Talltegn** gir 25 treff

Eksempler (og/eller)

vannplante|kransstilte gir 14 treff. 1 av treffene hesterumpe gir treff på begge ordene

Eksempler (uttrykk bestående av flere ord)

i hundene gir 2 treff, hund og rennestein

8. Søk i Nasjonalbiblioteket

Svært mange bøker som er aktuelle for kryssordløsere er tilgjengelig i Nasjonalbiblioteket. Både Store norske leksikon og en rekke kryssordleksika er blant disse.

8.1 Søk i Store norske leksikon i Nasjonalbiblioteket

Du kan f.eks. begynne med et [søk](#). Man får opp bøker som gir treff og kan søke videre i disse med [søk](#) i den enkelte bok.

8.1.1 Søk i nøkkelbindet til Store norske leksikon

Nøkkelbindet inneholder mange av ordene som finnes inne i artikkelteksten og i egne tabeller og lister. I nasjonalbiblioteket finner du nøkkelbindet [her](#).

Søk i nøkkelbindet utføres som [søk](#) i enkeltbok.

8.1.2 Søk i enkeltbok

Søk i den enkelte bok utføres ved å velge forstørrelsesglass-ikonet. I søkefeltet har man flere søkemuligheter:

Søkemodus	Søkemetode	Eksempelsøk	Resultat
søk med enkeltord	angi enkeltordet i søkefeltet	gradvis	treff i artikler som inneholder ordet gradvis
søk med første del av ordet	angi første del av ordet med etterfølgende jokertegn	gradvis*	treff i alle artikler som inneholder ordene gradvis og gradvise
søk med flere ord der minst ett av ordene forekommer	angi ordene i søkefeltet atskilt med mellomrom	turisthytte lom	finner alle artikler som inneholder ett eller begge ordene turisthytte og lom

8.1.3 Kryssordleksika

En rekke kryssordleksika finnes på Nasjonalbiblioteket. Mange av disse er åpne for alle og kan slås opp i på vanlig måte. Du finner bøkene med dette [søket](#).

Blant de nyttigste bøkene er:

- Daniel Danielsen: [Kryssordleksikon](#)
- Daniel Danielsen: [Kryssordexperten](#)

9. Kryssordsider på nett

9.1 Frie kryssordleksika

[kryssord.org](#) er et kryssordleksikon på nett. Her kan man også registrere egne ord i leksikonet med tilhørende synonymer. Hvordan du søker i leksikonet kan du lese mer om [her](#).

[kryssord.no](#) er stedet der du finner det største norske kryssordleksikonet på nett. Hvordan du søker i leksikonet kan du lese mer om [her](#).

Etter en oppdatering av nettstedet vinteren 2024 har det tidligere leksikonet blitt fjernet og erstattet av en kryssordbok. Kryssordboken er en slags erstatning for leksikonet, men mangler mange av de tidligere oppføringer i kryssordleksikonet. Spesielt gjelder det ord sent i alfabetet. Kryssordsiden har fremdeles et [diskusjonsforum](#), men dette er ikke lenger lenket fra hovedsiden.

På [kryssordhjelp.no](#) kan du søke i en rekke emne kategorier. Søking skjer ved å angi ordlengde og kjente bokstaver i løsningsordet.

[Kryssordkongen](#) er et nettsted som har mange hint og løsningsforslag i databasen. Skriv inn et hint for å få svaralternativer eller skriv inn deler av et svar for å få mulige løsningsforslag.

[Kryssordbok](#) er en digital kryssordbok som genererer lister over synonymer eller emner og der du kan søke spesifikt med løsningsordlengde og kjente bokstaver.

9.2 Nyttige kryssordlenker

9.2.1 OneLook

Et av de mest nyttige utenlandske søkestedene for kryssordløsere er den engelskspråklige [onelook.com](https://www.onelook.com/). Her søker man gjennom mer enn 1000 ordbøker eller totalt ca. 20 millioner ord. [onelook.com](https://www.onelook.com/) har en egen kryssordmodus som gjør at man også får treff på løsningsord som består av flere ord uten at man trenger å legge inn blanke tegn i søket. Innstilling av kryssordmodus kan gjøres på [denne siden](#). Finn *For pattern lookups (searches with wildcards), the question mark (?) can match* på denne siden og kryss av for *Letters only (crossword puzzle mode)*. Husk å lagre innstillingene ved å klikke på lenken nederst på denne siden.

9.2.2 Norsk aviskorpus (bokmål)

En av de største norske ordsamlingene som er tilgjengelig på nett for søk med jokertegn er [norsk aviskorpus](#) som er laget av avistekster og romantekster. Ordlisten består av ca. 6 millioner forskjellige ordformer.

Siden vinteren 2024 er det innført krav om bruker og passord for dette registeret. Store deler av dette korpuset er søkbart via lenken gitt under «alternative korpus» nedenfor.

Alternative korpus:

Dette [nettstedet](#) gir tilgang til en rekke ordlister, bl.a. aviskorpus (bokmål).

1) Velg ordliste eller ordlister som du vil søke i

Velg Corpora i menyen og kryss av på ønsket korpus (f.eks. Aviskorpus (bokmål)). Du må akseptere ordlistens lisens før du får tilgang.

2) Velg Search og angi søkestreng i feltet «Search expression». Punktum er ukjent bokstav og * er ubestemt ukjente bokstaver på rad. For «Textual search» må søkestrengen stå i hermetegn. Eksempel

"..tt..en..."

Velger du «Menu search» kan hermetegn utelates siden de automatisk genereres.

3) Trefflisten kommer opp under Concordance som viser alle treff i de tekstrelasjoner treffet forekommer. For unik treffliste velger du Word list. Eksempelet «..tt..en...» gir 135 unike treff i 3683 tekstsammenhenger.

4) Man kan åpne unike treff i listen for å se på aktuelle tekstrelasjoner.

From:

<https://wiki.schivekryssord.no/kryssord/> - **Kryssord**

Permanent link:

https://wiki.schivekryssord.no/kryssord/doku.php?id=kryssord:kryssordskole_1

Last update: **2024/03/17 16:28**

